

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI ÉMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-3632/2023. számú ügyben

A Nógrád Vármegyei Gyermekvédelmi Központ Ipolyparti Fészek
Gyermekotthonban tett látogatással összefüggésben

Előadók: dr. Borza Beáta
dr. Filip Ildikó

Érintett szerv: Nógrád Vármegyei Gyermekvédelmi Központ Ipolyparti Fészek
Gyermekotthon, Balassagyarmat

2023.

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-3632/2023. számú ügyben**

A vizsgálat megindítása

A hatáskörömet meghatározó az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 1. § (2) bekezdésének a) pontjában rögzítettekre figyelemmel, miszerint az ombudsman megkülönböztetett figyelmet fordít a gyermekek jogainak védelmére, kiemelten fontosnak tartom – panasz és ombudsmani előzmény nélkül is – a bentlakásos intézményekben, ezen belül a gyermekotthonokban élők ellátási körülményeinek monitorozását.

Mindezek alapján 2023. szeptember 15-én munkatársaimmal személyesen tettem látogatást a balassagyarmati Nógrád Vármegyei Gyermekvédelmi Központ Ipolyparti Fészek Gyermekotthonában, amelynek a szolgáltató tevékenység formája lakásotthon (a továbbiakban: Lakásotthon). A látogatásom tapasztalatai alapján, a gondozott gyermekekre, és az ő jogaikra gyakorolt hatás szempontjain alapuló, szűkebb fókuszú vizsgálatról készült alábbi jelentés a látogatáson jelen lévő intézményi vezető által elmondottakat, továbbá a Lakásotthon lakói körülményeinek feltárása után levont következtetéseket és megállapításokat tartalmazza.

Az érintett alapvető jogok és alkotmányos elvek

- *Az oktatáshoz való jog:* „Minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez. Magyarország e jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja.” [Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) XI. cikk (1)-(2) bekezdés];
- *A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga:* „Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.” [Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdés];

Az alkalmazott jogszabályok

- Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvény, (a továbbiakban: Gyermekjogi Egyezmény);
- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: Nkt.);
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény, (a továbbiakban: Gyvt.);
- a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti és a gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet (a továbbiakban: NM rendelet);
- a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Gyer.)

A megállapított tényállás

A látogatás során a Lakásotthon vezetője fogadott, és bemutatta az intézményben folyó munkát.

1. A Lakásotthonról

A Balassagyarmat szélén, családi házas övezetben elhelyezkedő kétszintes családi házban kapott helyet a Lakásotthon és egyben a gyermekvédelmi gyámok irodája is. A 12 férőhelyen ez idő szerint 11 gyermek él.

Az épület földszinti részén található a nevelői szoba, egy WC, egy fürdőszoba és egy nagy konyha, amely egyben étkezőként is funkcionál. Az épület emeleti részén van egy közös nappali, és a gyermekek hálószobái, valamint egy fürdőszoba és WC. Az emeleten összesen 5 szoba található, egy szoba az egyetlen lány hálószobája, *a többi négy szobán pedig a 10 fiú osztozik*. A hálószobák szűkösségét emeletes ágyak beállításával próbálta a Lakásotthon vezetője ellensúlyozni. A szobák bútorzata többnyire jó állapotú, a belső falakat a gyermekek elképzelésének megfelelő színekre festették. A szobák, valamint a Lakásotthon többi helyiségének festésében a gyermekek aktívan részt vettek. A Lakásotthon minden helyiségében tisztaság és rend volt, ugyanakkor a gyermekek személyes tárgyait, fotókat, egyéni díszítést nem láttunk.

A Lakásotthon épülete a folyamatos felújítási munkálatok ellenére összességében egy számos szempontból felújításra szoruló épület. A gyermekek által végzett festés és a falak hibái több helyen javításra szorulnak, a beltéri nyílászárók gyenge minőségűek, több ajtó megrongálódott, felületén ököl nagyságú lyuk látható. A külső nyílászárókat kicserélték az épületen, de az ablakokon nincs redőny, az ablakkeretre felragasztott szúnyoghálóak leszakadtak, lógnak.

Az egyik legnagyobb probléma, amire a Lakásotthon vezetője is felhívta a figyelmet a fürdőszobákat érinti. A földszinten és az első emeleten egyaránt felújították a fürdőszobákat, de a felső helyiség irányából folyamatosan szivárog a víz, ennek következtében a felső fürdőt nem használják, az alsó fürdőszoba mennyezete szétázott, az egész helyiség penészes és dohos, emellett a lefolyók kéthavonta eldugulnak, amely tisztítása csaknem 50 ezer forint alkalmanként. Az emeleti fürdőszoba kiesésével összesen 2 zuhanyzó áll rendelkezésre a 11 bent lakónak, azaz az 1 lánynak és a 10 fiúnak.

Az épület tetőszerkezete és a hátsó fal külső burkolata szintén felújításra szorul, a munkálatokra vonatkozóan már árajánlatot kért a Lakásotthon vezetője megemlítette, továbbá az épülethez épített, rendeltetésszerűen nem használható terasz elbontása, vagy biztonságos használatának megteremtése is szükséges.

A Lakásotthon kertje többféle szabadidős tevékenységhez nyújthat megfelelő helyszínt, amennyiben néhány változtatást, fejlesztést sikerül elérni. A kerti munkákban a gyermekek szívesen részt vesznek, magaságásban jelenleg paradicsomot termesztnek, a fűvet is a gyermekek nyírják az udvarban. A vezető elmondása szerint a szomszédokkal évek munkájának eredményeként jó viszonyt sikerült kialakítaniuk, az egyetlen problémát a szomszéd kertekbe átrepülő labdák okozzák. A probléma megoldását a kerítés magasítása jelentené. Továbbá elmondása szerint – amit a gyermekek is megerősítettek – nagyon örülnének, ha a kertben lenne tűzrakó, és árnyékolóval védett kiülő hely. Ezekkel a fejlesztésekkel a szabadidő kellemes közös eltöltéséhez szükséges körülmények sokat javulnának.

2. Létszámadatok

A Lakásotthon 12 férőhelyen biztosít otthont nyújtó- és teljes körű ellátást 12-18 éves korú gyermekek számára, jelenleg *10 fiú és egy lány* él az intézményben. További egy lány egy hónapja tartós szökésben van, ő a beutalását követően meg sem érkezett a Lakásotthonba.

A **dolgozói létszám** a látogatás idején 1 fő lakásotthonvezető, 3 gyermekfelügyelő, 1 gyermekvédelmi asszisztens és 2 csoportvezető nevelő. A lakásotthon vezetőjének tájékoztatása szerint **magas a dolgozói fluktuáció**. Ezt támasztja alá az a tény is, hogy a jelenlegi 7 fős létszámból hárman 2023-ban létesítették munkaviszonyukat. A vezető egy pár hónapos időszakot leszámítva 7 éve dolgozik a Lakásotthonban, elmondása szerint évek óta folyamatosan problémát jelent *a megfelelő végzettséggel és elhivatottsággal* rendelkező munkaerő hiánya.

A pszichológus és fejlesztő pedagógus elérhető a gyermekek számára.

3. Oktatás, foglalkoztatás

A Lakásotthon valamennyi lakója iskolába jár, tankötelezettségüknek eleget tesznek, a lakásotthon vezetője maga is tanító végzettségű, elmondása szerint jó kapcsolatot sikerült kialakítania az oktatási intézmények vezetőivel, pedagógusaival. A kisebb gyermekek a helyi általános iskolák tanulói, a nagyobbak középiskolai tanulmányaikat jellemzően szakképző iskolákban végzik, egy fő utógondozott pedig az ART-RAVALÓK felnőttképzési programban vesz részt.

4. Kapcsolattartás

A gyermekek hozzátartozóikkal való kapcsolattartása gyámhivatali határozatban szabályozott, és a szabályozásban foglaltak szerint valósul meg. A folyamatos kapcsolattartás helyszíne néhány gyermek esetében a gyermekvédelmi gyámok irodájában kialakított kapcsolattartó szoba vagy a Lakásotthon más helyisége, valamint a gyermekvédelmi gyámokkal egyeztetve több gyermekkel a szülők kimehetnek a Lakásotthon területéről néhány órás szabad programra (pl.: séta a városban, étterem, vásárlás stb.). Van olyan gyermek, aki a kapcsolattartás szabályozása alapján családi környezetben töltheti a hétvégét. Időszakos kapcsolattartások lehetőségével is élnek a szülők, ezen időszakok alatt a gyermekjóléti szolgálat családsegítői figyelemmel kísérik a gyermekek mindennapjait, és szükség esetén segítik a családot. Felügyelt kapcsolattartást egy gyermek esetében sem rendelt el a gyámhivatal.

A gyermekvédelmi gyámok és a gyermekjogi képviselő látogatása rendszeres az intézményben.

5. Étkezési költségek

A Lakásotthonban a napi ételmezési költség 1700 Ft/fő, amelyből fedezni tudják az étkezési kiadásokat, valamint rendszeresen kapnak adományokat az Élelmiszerszerbanktól. A gyermekek részére minden szükséges élelmiszert meg tudnak vásárolni, kirándulások alkalmával lehetőségük van éttermi étkezést biztosítani a gyermekek részére.

Több gyermek szakácsnak tanul, gyakran és szívesen sütnek, főznek a Lakásotthonban. Az ehhez szükséges hozzávalók megvásárlása sem jelent problémát.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

Az alapvető jogok biztosának feladat- és hatáskörét, és az ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságokat az Ajbt. határozza meg. Az Ajbt. 1. § (2) bekezdés a) pontja értelmében az alapvető jogok biztosa tevékenysége során – különösen hivatalból indított eljárások lefolytatásával – megkülönböztetett figyelmet fordít a gyermekek jogainak védelmére. Az Ajbt. 18. § (4) bekezdése alapján az alapvető jogok biztosa a hatóságok tevékenysége során felmerült, az alapvető jogokkal kapcsolatos visszásság megszüntetése érdekében *hivatalból eljárást* folytathat. A hivatalból indított eljárás természetes személyek pontosan meg nem határozható, nagyobb csoportját érintő visszásság kivizsgálására vagy egy alapvető jog érvényesülésének átfogó vizsgálatára irányulhat.

Az Ajbt. 18. § (2) bekezdés a) pontja szerint az állami vagy önkormányzati feladatot ellátó szerv közszolgáltatást végző szervnek minősül. A Gyvt. 95. §-a alapján az otthont nyújtó ellátás biztosítása állami feladat. Ebből következően a gyermekvédelmi szakellátás intézményei közszolgáltatást végeznek, így tevékenységük vizsgálatára kiterjed a hatásköröm.

II. A vizsgált alapjogok és elvek tekintetében

Az alapvető jogok biztosa egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggésrendszer feltárása során autonóm, objektív és neutrális módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget mandátumának. Az ombudsmani intézmény megalakulása óta az országgyűlési biztos következetesen, zsinórmértékként támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott alapjogi tesztek.

A jelentés megállapításaival összefüggésben ismételten hivatkozom arra, hogy az Alaptörvény vonatkozó rendelkezéseinek szövege az Alaptörvény Negyedik Módosításának hatályba lépését követően továbbra is nagyrészt megegyezik az Alkotmányban foglaltakkal, az alkotmányos követelmények és alapjogok tekintetében jellemzően nem tartalmaz olyan rendelkezéseket, amelyek ellentétesek volnának a korábbi alkotmányunk szövegével. Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy „*az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni*”. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatában azt emelte ki, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény Negyedik Módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően.

Így elvi megállapításaim megfogalmazása, az alapjogok értelmezése során – ellenkező tartalmú alkotmánybírósági döntés megszületéséig – irányadónak tekintem az Alkotmánybíróság által mind az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően, mind pedig az azt követően meghozott határozataiban, azok indokolásában kifejtett megállapításokat, következtetéseket.

1. *Az Alaptörvény XI. cikk (1)-(2) bekezdése alapján minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez, Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja. Az Alaptörvény a személyiség kibontakoztatásának, a*

tájékozott és felelős polgárrá válásnak az egyik alapvető feltételként *valamennyi magyar állampolgár jogát elismeri a műveltség megszerzésére törekvéshez*. E jog érvényesítése szükségszerűen állami cselekvést igényel: az állam az elengedhetetlenül fontos ismeretek megszerzését, a gyermekek megfelelő fejlődését többek között az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú oktatással biztosítja. Az Alaptörvény szerint az ismeretbővítés, a magasabb szintű szakmai, tudományos oktatásban való részvételhez kellő tanulás lehetőségét a középfokú oktatás korlátozásmentes és ingyenes elérhetőségével ösztönzi.

2. A gyermek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való jogát az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdése rögzíti. A gyermeket főszabályként minden olyan alapvető jog megillet, mint bármely más embert, de ahhoz, hogy a jogok teljességével képes legyen élni, biztosítani kell számára az életkorának megfelelő minden feltételt a felnőtté váláshoz. Erre tekintettel kifejezetten a gyermekek jogaként rögzíti a törvény a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemre és gondoskodásra való jogot. E védelemre és gondoskodásra a gyermek mindenkivel szemben igényt tarthat. Ennek megfelelően a gyermek szülei, családja, az állam és a társadalom valamennyi tagja is köteles a gyermek jogait tiszteletben tartani, és a társadalom fennmaradásának zálogaként biztosítani számára a megfelelő fejlődéséhez szükséges feltételeket. *A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga az állam köteleességét alapozza meg a gyermek személyiségfejlődése intézményes védelmére.* A gyermek, mint az alapjogok alanya oldalán az életkorból adódó hátrányokat az állam oldaláról az objektív intézményvédelmi kötelezettség egyenlíti ki: az államnak aktívan kell cselekednie a gyermekek alapjogainak előmozdítása, érvényesülése, védelme érdekében.

Ezt az alaptételt megtaláljuk az Egyezmény preambulumban is, amely rögzíti, hogy a gyermeknek, figyelemmel fizikai és szellemi érettségének hiányára, különös védelemre és gondozásra van szüksége, nevezetesen megfelelő jogi védelemre, születése előtt és születése után egyaránt. Az Egyezmény 1991-től a magyar belső jog részévé vált, részes államként Magyarország kötelezettséget vállalt a gyermekkel foglalkozó, védelmét biztosító intézmények létesítésére, valamint ezen intézményekben a jogszabályoknak megfelelő szakmai létszám, szakértelem, biztonság, az egészséges környezetet biztosítására. Az Egyezmény minden gyermekekkel kapcsolatba kerülő intézményt és hatóságot a gyermek legjobb érdekének megfelelő eljárásra, döntésre kötelez. Az Egyezmény 20. cikk 1. pontja a családi környezetétől ideiglenesen vagy véglegesen megfosztott gyermek védelmére és segítségére vonatkozó állami kötelezettséget rögzíti.

III. Az ügy érdemében

1. A tárgyi működési feltételek biztosítása tekintetében

Az NM rendelet 125. § (1)-(2) bekezdése értelmében a lakásotthon olyan gyermekotthon, ahol önálló lakásban vagy családi házban történik a gondozott gyermek, fiatal felnőtt elhelyezése. A lakásotthonban legfeljebb 12 gondozott gyermek, fiatal felnőtt helyezhető el. Az NM rendelet 125. § (3) bekezdése értelmében a lakásotthonban a gyermekek elhelyezésére szolgáló lakóterre a 124. § (4) bekezdésében foglaltak, a munkatársak számára rendelkezésre álló önálló helyiségre a 124. § (7) bekezdésében foglaltak az irányadók. Az NM rendelet 124. § (4) bekezdése alapján a lakásotthonban a csoport számára önálló lakóteret kell biztosítani, amely hálósobákból, közös nappali szobából, konyha/étkezőből, valamint fürdőszobából és nemenkénti illemhelyekből áll, továbbá a mindennapi életvitelhez szükséges bútorokkal, berendezési tárgyakkal, eszközökkel felszerelt. Egy hálósobában legfeljebb 4 gondozott gyermek helyezhető el.

A Lakásotthon a hivatkozott jogszabályi előírásnak eleget tesz, azonban ezzel együtt számos hiányosság állapítható meg. A helyszíni bejárás tapasztalatai szerint a Lakásotthont sok tekintetben az „elhasználódás” jellemzi. A falak festésre, a belső nyílászárók javításra szorulnak, a hálósobák falán több helyen nem fedettek a vezetékek, lámpabúrák hiányoztak. A fürdőszobai vízszivárgás és beázás miatt az emeleti fürdőszoba nem használható, a földszinti fürdőhelyiség pedig dohos, penészes.

A Lakásotthon hátsó udvara, kertje rendezésre szorul. A kert természetes adottságait és területét tekintve alkalmas lenne a szabadidő közös eltöltésére, és pihenésre egyaránt, ehhez azonban kisebb-nagyobb beruházásokra van szükség (pl. tűzrakóhely a kerti főzésekhez, árnyékolóval védett kiülők stb.), ám mindezek megvalósításához a Lakásotthon nem rendelkezik a szükséges anyagi forrásokkal.

Mindebből következően megállapítom, hogy a Lakásotthon jelentős elhasználódása, hiányos tárgyi körülményei alkalmasak arra, hogy az érintett gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való jogával összefüggő súlyos visszásságot okozzanak.

2. A létszámadatok vonatkozásában

2.1 A gondozott gyermekek száma

A lakásotthonok elhelyezési feltételeiről az NM rendelet 124. § (1) bekezdése, a 125. § (1)-(2) bekezdései szerint a *gyermekotthonnak* legalább 12, de legfeljebb 48 fő gyermek ellátására alkalmasnak kell lennie. A *lakásotthon* olyan gyermekotthon, ahol önálló lakásban vagy családi házban történik a gondozott gyermek, fiatal felnőtt elhelyezése. *A lakásotthonban legfeljebb 12 gondozott gyermek, fiatal felnőtt helyezhető el.*

A vezető tájékoztatása szerint a Lakásotthonban jelenleg 11 gyermek él, további egy fő gondozási helyeként szintén a gyermekotthont határozta meg a gyámhivatal, ő azonban nem tartózkodik a gyermekotthonban, tehát *a Lakásotthonban gondozott gyermekek száma a jogszabályi rendelkezéseknek megfelel.*

2.2. A Lakásotthon személyi feltételei kapcsán

A lakásotthon szakmai irányszámait és létszám minimum normáit az NM rendelet 1. számú mellékletének II. 2/a pontja tartalmazza. Eszerint a lakásotthonban 1 fő nevelőt, 1 fő gyermekvédelmi asszisztent, 3 fő gyermekfelügyelőt kell alkalmazni, azzal, hogy ha a nevelők száma magasabb, a gyermekfelügyelők és a gyermekvédelmi asszisztensek száma csökkenthető, de a csoportonként alkalmazott szakdolgozók száma 5 fő alá nem csökkenhet.

A vezető tájékoztatása szerint a gyermekek ellátását végző alkalmazotti létszám a Lakásotthonban megfelel a fenti jogszabályi rendelkezéseknek. Bár a személyi állomány számszerűen megfelel a jogszabályi követelményeknek, azonban ezt az előírást csak egy másik, a szátoki gyermekotthonban¹ dolgozó gyermekvédelmi asszisztens, csoportvezető nevelők és egy gyermekfelügyelő **átirányításával** sikerül **időszakosan** teljesíteni. A gyermekotthon folyamatosan munkaerőhiánnyal küzd, a lakásotthon vezetőjének tájékoztatása szerint **magas a dolgozói fluktuáció**. Ezt erősíti meg az intézmény – 2023. december 31-ig kiadott – ideiglenes működési engedélye is, amely szerint a határozatlan idejű bejegyzés feltétele az NM rendeletben előírt szakmai létszám minimum és képesítési előírásoknak való megfelelés.

A lakásotthonban a magasabb vezető, illetve vezetőként dolgozók *képességi előírásait* az NM rendelet 2. számú melléklete I. részének 2. pontja tartalmazza. A szakmai vezető képzettsége a jogszabályi feltételeknek megfelel. A dolgozók szakképzettségéről az NM

¹ a Nógrád Vármegyei Gyermekvédelmi Központhoz egy másik telephelye: Százszorszép Gyermekotthona (2656 Szátok, Kossuth utca 70.)

rendelet 2. számú melléklete II. részének 2. pontja rendelkezik, amelynek a nevelői beosztásban dolgozók képzettsége és végzettsége megfelel. A gyermekfelügyelőmunkakörben foglalkoztatott 3 fő közül **2 fő végzettsége nem felel meg képesítési előírásoknak.**

Több korábbi ombudsmani jelentés² rögzítette a vizsgált gyermekotthonokban tapasztalt folyamatos fluktuációt, az álláshelyre jelentkező személyek felkészültségének, illetve szakképzettségének hiányát, továbbá, hogy az intézményekben a meghirdetett álláshelyek betöltése egyre nagyobb gondot jelent. A korábbi jelentésekben rögzített megállapításokat jelen látogatás is megerősítette.

Összességében megállapítható, hogy a gyermekfelügyelők egy részének szakképzetlensége, illetve az átirányításokkal időszakosan megoldott létszámdeficit – függetlenül a hiányosság okaitól – önmagában alkalmas arra, hogy a Lakásotthonban élő gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz fűződő jogával összefüggő visszasságot okozzon.

3. A tankötelezettség és a gyermekek oktatáshoz fűződő jogának érvényesülése tekintetében

A gyermekek tankötelezettségéről az Nkt. 45. § (1) bekezdése rendelkezik: Magyarországon – az e törvényben meghatározottak alapján – minden gyermek köteles az intézményes nevelés-oktatásban részt venni. Az Nkt. 45. § (3) bekezdése szerint a tankötelezettség annak a tanévnek a végéig tart, amelyben a tanuló a 16. életévét betölti. Az NM rendelet 84. § (4) bekezdés ad) pontja alapján az ellátást nyújtó gondoskodik arról, hogy a gondozott gyermek hozzájusson a korának és képességeinek megfelelő oktatáshoz, szakképzéshez, továbbá a tanulmányi lemaradásai megszüntetéséhez szükséges segítséghez, illetve azokhoz a feltételekhez, amelyek biztosítják tehetsége, képességei megfelelő kibontakoztatását.

A helyszíni látogatáson előadott információk alapján a Lakásotthonban élő minden gyermek eleget tesz tankötelezettségének, a Lakásotthon pedig megfelelően gondoskodik az általános, vagy középiskolába járás feltételeinek megteremtéséről.

4. A gyermekek kapcsolattartásával összefüggésben

A Gyvt. 9. §-a a nevelésbe vett gyermek kapcsolattartáshoz való jogát a gyermek különleges jogaként nevesíti. A Gyer. 30/H. §-a alapján a gyermekvédelmi gondoskodásban élő gyermekek a gyámhivatali határozatban szabályozottak szerint tarthatnak kapcsolatot a hozzátartozóikkal.

Az intézményvezetőjének tájékoztatása szerint a gondozott gyermekek számára a Lakásotthon a gyámhivatali határozatban foglaltaknak megfelelően biztosítja a hozzátartozóikkal való kapcsolattartás lehetőségét.

5. A gyermekek étkeztetése kapcsán

Az NM rendelet 76. § (1) bekezdése szerint a gondozott gyermek számára naponta, az életkornak megfelelő, legalább ötszöri, legalább egy alkalommal meleg, az egészséges táplálkozás követelményének megfelelő étkezést kell biztosítani, a közétkeztetésre vonatkozó táplálkozás-egészségügyi előírásokról szóló miniszteri rendeletben foglaltaknak megfelelően. A napi ötszöri étkezésre fordított költség összege naponta nem lehet kevesebb az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 2,4%-ánál (684 Ft/fő/nap).

A Lakásotthonban biztosított napi ételmezési költség meghaladja a jogszabályi kötelezettség minimumát, közel két és félszerese annak.

² Lásd az AJB-276/2019., AJB-299/2019. számú és AJB-307/2019. számú jelentéseket.

IV. A látogatás tapasztalatainak összegzése

Tevékenységem során különösen hivatalból indított eljárások lefolytatásával megkülönböztetett figyelmet fordítok a gyermekek jogainak védelmére.

A látogatásom során személyesen győződhettem meg a Lakásotthonban dolgozók elhivatottságáról. Pozitívumként emelem ki, hogy a tanköteles korú gyermekek számára a meglátogatott intézmény biztosította az iskolába járáshoz szükséges feltételeket, az étkeztetésre fordítható napi keretösszeg pedig jóval meghaladja a jogszabályi minimum összegét.

A fentiek ellenére nem tekinthetünk el mindazon tárgyi és személyi körülményektől, amelyek nagymértékben megnehezítik a Lakásotthonban folyó munkát, és alkalmasak arra, hogy veszélyeztessék a Lakásotthonban élő gyermekek jogait. A megfelelő végzettségű és elhivatottságú munkaerő hiánya, és a Lakásotthonban tapasztalt szegényes, „lelakott” körülmények egyaránt megoldandó feladatot jelentenek a jövőre nézve.

Egyben köszönöm a Lakásotthon valamennyi alkalmazottjának a gyermekvédelemben való elkötelezett helytállásukat és a gyermekek jogainak biztosítása érdekében tett erőfeszítéseiket, amellyel a gyermekek családja helyett, az állami felelősségvállalás keretében biztosítják a gyermekek életkorának megfelelően a gyermekek felnőtté válásához szükséges feltételeket.

Intézkedéseim

A jelentésemben a feltárt alapvető jogokkal összefüggő visszásság megszüntetése és jövőbeli bekövetkezésének megelőzése érdekében az Ajbt. 31. § (1) bekezdése alapján *felkérem* a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság vezetőjét, hogy fenntartóként – lehetőségein belül – gondoskodjon

- a) a szakszerű, a jogszabályoknak megfelelő működést érintő személyi feltételek biztosításáról;
- b) a Lakásotthon jelenlegi tárgyi feltételei, ellátottsága hiányosságainak javításáról.

Budapest, 2023. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos